

# PELIPISTE / ASIAMIESPISTE / RAVIRADAT

Rahanpesulain mukaan rahapelioperaattori voi antaa asiakkaan tuntemiseksi säädetyt toimet kolmannen osapuolen hoidettavaksi tiettyjen edellytysten täyttyessä. Rahapelioperaattori eli ilmoitusvelvollinen on kuitenkin vastuussa kaikista rahanpesulain mukaisista velvoitteista. (Rahanpesulaki 3 luku 7 §).

Rahapelioperaattorin rahapelejä myyvissä pelipisteissä merkittävimmät riskit liittyvät rahanpesulain velvoitteiden mahdollisiin laiminlyönteihin rahapelien myynnissä. Pelipisteillä tarkoitetaan tässä kaikkia asiamiesten rahapelien myyntipisteitä sekä raviratoja. Käteisen käyttö lisää pelipisteiden riskiä rahanpesun osalta. Koska kaikki rahapelit (pl. kasinopelit) ovat pelattavissa myös pelipisteissä, nostaa se osaltaan myös niiden rahanpesuriskiä (esim. vedonlyöntipelit, joissa rahanpesuriski on todettu olevan muita rahapelejä korkeampi). Koska rahapelaaminen on siirtynyt enenevässä määrin internettiin samalla, kun pelipisteessä pelaaminen on vähentynyt, voidaan pelipisteisiin kohdistuvan rahanpesuriskin kuitenkin katsoa kokonaisuutena vähentyneen.

Rahapelejä myyvien henkilöiden kokemus sekä tieto rahanpesuriskeistä vaihtelevat. Tähän vaikuttaa mm. työntekijöiden vaihtuvuus. Varsinkin uusien työntekijöiden osalta tulee kiinnittää huomiota riittävään tietotasoon rahanpesun estämisen osalta ja kykyyn havaita epäilyttäviä liiketoimia. Pelipisteissä työskentelee myös muita kuin rahapelioperaattorin omia työntekijöitä, jolloin vastuuta rahanpesuvelvoitteiden täyttämistä on hyvin moninaisella joukolla.

Edellisen lisäksi pelipisteiden osalta on tunnistettu kaksi toisiinsa kiinteästi liittyvää merkittävää rahanpesulain velvoitteisiin liittyvää riskiä. Rahapelien myynnissä on mahdollista, että asiakasta ei tunnisteta ja henkilöllisyyttä todenneta kynnsarvon ylittyessä ja epäilyttävää liiketoimea ei tunnisteta eikä siitä ilmoiteta. Kyseiset riskit on tunnistettu merkittäviksi myös muissa jakelukanavissa. Riskienä ”asiakasta ei tunnisteta/todenneta kynnsarvon ylittyessä” ja ”epäilyttävää liiketoimea ei tunnisteta eikä siitä ilmoiteta” voivat ilmetä jakelukanavissa samalla tavoin, mutta eri jakelukanavissa saattaa olla mahdollisuus erilaisiin hallintakeinoihin riskin osalta. Pakollinen tunnistautuva pelaaminen on kuitenkin vähentänyt merkittävästi kynnsarvojen ylittävien todentamistapahtumien määrää, ja täten pienentänyt kokonaisriskiä.

Rahapelitoiminnassa asiakas tulee rahanpesulain mukaan tunnistaa ja tämän henkilöllisyys todentaa tilanteessa, jossa yksittäinen liiketoimi tai toisiinsa kytkeytyvät liiketoimet ovat panoksen asettamisen tai voitonmaksun yhteydessä yhteensä vähintään 2000 euroa. Rahapelaamisen valvonta tulee pyrkiä järjestämään niin, ettei järjestelmään voida syöttää rikollista rahaa esimerkiksi välttelemällä tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen rahanpesulaissa määriteltyä euromääräistä 2000 euron rajaa. Pelipisteissä rahapelien myynnissä ei tule asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen osalta tukeutua vain lainsäädännössä määriteltyyn 2000 euron rajaan, vaan myös sen alittavia liiketoimia tulee huomioida toisiinsa kytkeytyvyyden havaitsemiseksi. Myös epäilyttävät liiketoimet tulee havaita, mikä vaatii havaintojen tekijältä niiden indikaattoreiden tuntemista, jotka saattavat kertoa rahapelien väärinkäytöstä.

Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen ovat merkittäviä toimia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Edellä mainittua velvollisuutta on painotettava. Mikäli asiakasta ei tunnisteta ja tämän henkilöllisyyttä todenneta epäilyttävän liiketoimen tilanteessa, asiakas saattaa jäädä tuntemattomaksi, vaikka myöhemmin todettaisiin jokin väärinkäyttöksi tilanteeseen liittyneenkin. Asiakkaan henkilöllisyys ei välttämättä ole jälkikäteen todettavissa. Jatkuvalle ja toistuvalla koulutuksella sekä varmistamalla ajankohtaisen tiedon välittäminen mm. rahapesuindikaattoreista riskiä rahanpesulain velvoitteiden laiminlyönteistä voidaan vähentää ja samalla lisätä työntekijöiden osaamista ja tietoa. Asiamiehet ja muut vastuussa olevat työntekijät tulee kouluttaa tunnistamaan ja havaitsemaan epäilyttävät

liiketoimet ja toisiinsa kytkeytyvät liiketoimet sekä kynnsarvojen ylitykset. Ainoastaan sellaisen henkilöiden tulisi hoitaa rahapeli tuotteiden myyntiä, jotka ovat saaneet asianmukaisen rahanpesulakiin ja riskiarvioihin pohjautuvan koulutuksen. Rahapelioperaattorin on varmistettava, että rahapelejä myyvät henkilöt ymmärtävät epäilyttävistä liiketoimista tehtävien ilmoitusten merkityksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä.

Arpajaislain mukainen pakollinen tunnistautuminen rahapelejä pelattaessa astui voimaan 15.5.2023 (arpajaislaki 14 § 1 mom.). Raaputusarpojen osalta pakollinen tunnistautuminen astui voimaan 1.1.2024. Pakollisen tunnistautumisen myötä asiakas tulee tunnistaa aina, kun tämä pelaa rahapelejä, eikä anonyymiä pelaamista siten enää käytännössä ole. Tämän voidaan katsoa vähentävän pelipisteissä rahapelaamiseen liittyvää rahanpesuriskiä. Riskin ei kuitenkaan voida katsoa poistuneen kokonaan, sillä on mahdollista, että tunnistautuva pelaaja väärinkäyttää jonkun muun asiakkaan tunnistautumisasiäntä. Tällöin riski on, ettei tosiasiallista pelaajaa kyetä tunnistamaan. Riskiä voidaan hallita esimerkiksi vertailemalla asiakkaan henkilöllisyysasiakirjaa tunnistautumisasiäntä sekä pelaajaan, jolloin varmistetaan siitä, että tosiasiallisesti pelaaja tunnistetaan samaksi asiakkaaksi.

Rahapelioperaattori voi hallita riskejä ja inhimillisten virheiden mahdollisuutta esimerkiksi automatisoimalla asiakkaan tuntemisen toimintoja. Myyntijärjestelmä voisi ohjata toimenpiteitä niin, että kynnsarvon ylittyessä aktivoituu henkilöllisyyden todentamista vaativa toiminto, jota ei voi ohittaa. Myyntijärjestelmä voisi lisäksi automaattisesti havaita toisiinsa kytkeytyvät suoritukset. Edelleen järjestelmä voisi ohjata kirjaamaan vaaditut tuntemistiedot riittävällä tarkkuudella ja tallentamaan kaikki rahanpesulaissa vaadittavat asiakkaan tiedot sekä muut merkitykselliset tiedot järjestelmään. Automaatiota hyödyntäen järjestelmä voisi tarkistaa henkilöllisyystodistuksen eheyden ja voimassaolon. Riskiä voi hallita myös kouluttamalla pelimyyjiä ja työntekijöitä asiakkaan henkilöllisyyden todentamiseen käytetyn asiakirjan tietojen arvioinnissa ja tallentamisessa.

Koska pelipisteissä rahapelaamiseen liittyy merkittäviäkin rahanpesuriskejä, on rahapelioperaattorin hyvä huomioida, että kyseisessä jakelukanavassa pelituotteisiin tai rahapelaamiseen yleensä ei liitettäisi sellaisia toimintoja, joita ei riittävästi valvota rahanpesun estämiseksi, kuten maksamisen järjestelyjä. Tämä pätee myös muissa jakelukanavissa. Uudet toiminnot ja teknologiat tulee aina arvioida rahanpesun ja muun väärinkäytösten estämisen näkökulmasta sekä käyttöön otettaville toiminnoille on asetettava riittävät hallintakeinot. On myös huomattava, että rahanpesulaki asettaa vähimmäisvaatimuksen asiakkaan tunnistamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi yksittäisen tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien osalta 2000 euroon. Vaikka laissa säädetään euromääräinen kynnsarvo asiakkaan tuntemiselle, voidaan riskiperusteisesti rajat asiakkaan tunnistamisen edellytysten osalta asettaa alemmaksikin. Riskiarvioon perustuen asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen aiheuttavaa kynnsarvoa voidaan esimerkiksi riskialteimpien rahapelien tai maksutapojen osalta pitää alempanakin. Myös asetettua kynnsarvoa pienemmät summat voivat olla epäilyttäviä. On hyvä arvioida riskiperusteisesti sitä, toimiiko asetettu kynnsarvo tavoitteen mukaisesti.

Tässä riskiarvion liitteessä ei ole huomioitu vireillä olevaa lakihanketta rahapeli toiminnan avaamisesta toimilupaperusteiseksi.